

مباحث جاری

www.ketab.ir حسابداری دولتی

وزارت امور اقتصادی و دارایی

معاونت نظارت مالی و خزانه داری کل کشور

اداره کل هماهنگی و تلفیق حسابها و روشهای حسابداری

سرشناسه	:	برزوزاده، محسن، ۱۳۵۴ -
عنوان و نام پدیدآور	:	مباحث جاری در حسابداری دولتی/محسن برزوزاده.
مشخصات نشر	:	سپینود، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری	:	۳۵۲ ص؛ ۲۲×۲۹ س.م.
شابک	:	978-600-92964-7-7
وضعیت فهرست نویسی	:	فیپا
موضوع	:	مالیه عمومی -- ایران -- حسابداری
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۳ ب۴۳/ف۹۷۴۱ HJ
رده بندی دیویی	:	۶۵۷/۶۱
شماره کتابشناسی ملی	:	۳۴۵۸۶۳۱

مباحث جاری در حسابداری دولتی

*

ناشر: انتشارات سپینود

صفحه‌آرایی و طرح جلد: مرتضی فتح‌اللهی

لیتوگرافی و چاپ: زیتون / نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۹۳

شمارگان: ۲۰۰۰ نسخه / بها: ۴۰۰۰۰ تومان

*

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

شابک: ۷ - ۷ - ۹۲۹۶۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸

فهرست مطالب

سخن آغازین ۷

فصل اول

رهنمودهای حسابداری / ۹

- روش ابلاغ اعتبار موضوع ماده ۷۵ قانون محاسبات عمومی کشور و عملیات حسابداری وجوه ابلاغی ۱۱
- عملیات حسابداری استرداد کسور بازنشستگی ۱۴
- عملیات حسابداری استرداد وجوه اضافه دریافتی ۱۶
- عملیات حسابداری وجوه اسناد هزینه و خواهی شده و حساب کسری ایوابجمعی ۱۸
- نحوه نگهداری حسابها و تنظیم صورتهای مالی اعتبارات هزینه و تملک داراییهای سرمایه‌ای و مالی (اصلاحیه رهنمود شماره ۵۴/۱۷۰/۱۱۹ مورخ ۱۳۸۱/۱/۲۰) ۲۱
- نحوه نگهداری حسابها و تنظیم صورتهای مالی اعتبارات هزینه و تملک داراییهای سرمایه‌ای (اصلاحیه رهنمود شماره ۵۴/۱۶۹/۱۴۲۶ مورخ ۱۳۸۱/۱/۲۰) ۲۳
- نحوه نگهداری حسابها و تنظیم صورتهای مالی تملک داراییهای سرمایه‌ای ۲۵
- عملیات حسابداری اعمال حساب اعتبارات تملک داراییهای سرمایه‌ای ۳۶
- عملیات حسابداری اعتبارات تملک داراییهای سرمایه‌ای و سایر موارد شرکتهای سهامی ۳۷
- نحوه نگهداری حسابها و تنظیم صورتهای مالی اعتبارات هزینه ای ۳۸
- حسابداری وجوه حاصل از استرداد اموال سرقتی و اختلاسی در نیروهای مسلح ۴۶
- عملیات حسابداری اموال منقول غیرمصرفی ۵۰
- عملیات حسابداری اوراق بهادار ۵۴
- عملیات حسابداری دریافت و پرداخت بابت بازنشستگان و موظفین ۵۶
- عملیات حسابداری بن‌های غیرنقدی کارکنان ۵۹
- عملیات حسابداری وجوه پیش دریافت درآمدهای گمرکی ۶۰
- عملیات حسابداری وجوه موضوع تبصره ۵ قانون اصلاح تعزیرات حکومتی ۶۲
- عملیات حسابداری طرح‌های عمرانی از محل تسهیلات خارجی با توجه به روش پرداخت بانک جهانی ۶۴
- عملیات حسابداری وجوه حاصل از تسهیلات مالی دریافتی ۶۶
- ایجاد سر فصل حساب‌های کل تضمینات و طرف حساب تضمینات ۶۹
- ثبت‌های حسابداری تعدیل حساب‌های ارزی ۷۰
- نحوه نگهداری حسابها و تنظیم صورتهای مالی تملک داراییهای مالی ۷۲
- حسابداری تسویه و تهاتر دیون و تعهدات دولت از محل واگذاری سهام، اموال و داراییهای طرح‌های نیمه تمام ۷۵
- ثبت عملیات حسابداری لیست جوایز صادراتی صادرکنندگان کالا به صورت سهام ۸۲
- عملیات حسابداری دریافت و پرداخت وجوه حقوق و مزایای مستمر کارکنان رسمی و پیمانی ۸۳
- عملیات حسابداری نحوه نگهداری ثبت و اعمال حساب درآمد خانه‌های سازمانی ۸۶
- عملیات حسابداری درآمدهای قانونی ۸۸
- عملیات حسابداری نحوه نگهداری، ثبت و اعمال حساب درآمدهای اختصاصی ۹۳

۹۵	 عملیات حسابداری وجوه مازاد درآمدی
۹۷	 عملیات حسابداری دریافت و پرداخت از محل سایر منابع
۹۹	 عملیات حسابداری دریافت و پرداخت از محل سایر منابع
۱۰۰	 سرفصل‌ها و ثبت عملیات حسابداری سایر منابع طرح تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۱۰۲	 عملیات حسابداری حساب مستقل وجوه سپرده
۱۰۵	 عملیات حسابداری وجوه سپرده ارزی توقیفی
۱۰۶	 سامانه دریافت‌های الکترونیکی وجوه دولتی (سویچ خزانه)
۱۱۳	 نحوه صدور، تحویل چک، کنترل حساب‌های بانکی و وجوه نقد
۱۱۶	 عملیات حسابداری وجوه صندوق الف و ب
۱۱۸	 نمونه فرم قابل قبول و مدارک پیوست صورت مغایرت بانکی
.....	 عملیات حسابداری نحوه تهیه و تنظیم و ارائه صورت وضعیت مالی طرح‌های عمرانی (اعتبارات سرمایه گذاری)، صورت‌های مالی و صورت‌های مالی تلفیقی
۱۲۰	
۱۲۳	 نمونه صورت‌های مالی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۱۲۸	 طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای یادداشتهای توضیحی صورت وضعیت مالی ترکیبی
۱۵۸	 دستورالعمل حسابداری عاملین ذیحساب
۱۷۴	 ثبت عملیات حسابداری سفارشات فاینانس موضوع بند (۲) ماده (۶۲) قانون محاسبات عمومی کشور
۱۷۶	 عملیات حسابداری استفاده از حساب کسری ابوابجمعی برداشتی
۱۷۷	 عملیات حسابداری وجوه دریافتی بابت مابه‌التفاوت نرخ ارز
۱۷۹	 دستورالعمل موضوع ماده (۴۰) قانون محاسبات عمومی کشور
۱۸۲	 عملیات حسابداری احتساب مطالبات تایید شده قراردادها به عنوان ضمانت نامه وجه الضمان
۱۸۴	 اصلاحیه عملیات حسابداری احتساب مطالبات تایید شده پیمانکاران بابت قراردادها به عنوان ضمانتنامه وجه الضمان
۱۸۵	 سرفصل‌ها و ثبت عملیات حسابداری درآمدها و واگذاری‌های سرمایه‌ای
.....	 نحوه نگهداری حساب‌ها و تنظیم صورت‌های مالی واگذاری‌های مالی و واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای (اصلاحیه رهنمود شماره ۵۴/۱۷۰/۱۱۹ مورخ ۱۳۸۱/۱/۲۰)
۱۸۷	
۱۹۰	 عملیات حسابداری وجوه اداره شده
۱۹۳	 عملیات حسابداری وجوه مصرف نشده سنوات قبل
۱۹۵	 عملیات حسابداری انتقال وجوه نامشخص، وجوه چک‌های بین راهی و اشتباه واریزی
۲۰۰	 عملیات حسابداری هدایای نقدی برای مصارف خاص
۲۰۲	 عملیات حسابداری دریافت و پرداخت وجوه یارانه

فصل دوم

مدارک مورد نیاز حساب به همراه فرم‌ها و تراز گروه حساب‌ها / ۲۰۳

۲۰۵	 فهرست مدارک مورد نیاز در تهیه صورت‌های مالی ماهانه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۲۰۶	 فهرست مدارک مورد نیاز در تهیه صورت‌های مالی ماهانه اعتبارات هزینه
.....	 فهرست مدارک و نمونه فرم‌های خلاصه عملکرد مورد نیاز در تهیه صورت‌های مالی نهایی اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای
۲۰۷	
۲۳۵	 فهرست مدارک و نمونه فرم‌های خلاصه عملکرد مورد نیاز در تهیه صورت‌های مالی نهایی اعتبارات هزینه

فصل سوم

مستندسازی اسناد هزینه قابل قبول از محل اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای / ۲۶۹

۳۳۹	 دستورالعمل تکمیل فرم عملکرد بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها، بیمه‌ها و موسسات انتفاعی وابسته به دولت
-----	--

سخن آغازین

شکر بیکران خداوند متعال را که نام‌هایش پاک، نعمتهایش سرشار و احسانش وافر است. از او پرسیده نمی‌شود و همگان در برابرش باسجگوی عمل خویشند. با سپاس به درگاه بی‌همتایش که امکان خدمتی دیگر را در قالب این مجموعه فراهم آورده است. به طور کلی نظارت فرآیندی است که با هدف ایجاد اطمینان نسبت به تحقق اهداف صورت می‌پذیرد و البته به عنوان بخشی جدایی ناپذیر از هر سیستم یا نظام مالی محسوب می‌شود. نظارت برای ابعاد مختلفی است و بر اساس یک تقسیم بندی می‌توان آن را شامل نظارت مالی و نظارت عملیاتی دانست. بر اساس ماده (۹۰) قانون محاسبات عمومی کشور اعمال نظارت مالی بر مخارج وزارتخانه‌ها، موسسات دولتی و شرکت‌های دولتی از نظر مطابقت پرداخت‌ها با قوانین و مقررات بر عهده وزارت امور اقتصادی و دارایی می‌باشد. همچنین بر مبنای ماده (۳۱) همین قانون، اعمال نظارت و تامین هماهنگی لازم در اجرای مقررات مالی و محاسباتی توسط ذیحسابان منصوب این وزارتخانه در دستگاه‌های اجرایی انجام می‌شود. هر چند این نظارت به لحاظ تناسب اختیار و مسئولیت با چالش‌هایی مواجه می‌باشد ولی تاکنون توانسته بسیاری از اهداف نظارتی کشور از بعد مالی را محقق سازد. افزون بر این، ماده (۵۲) قانون فوق‌الاشاره پرداخت هزینه‌ها را منوط به طی مراحل تشخیص، تامین اعتبار، تعهد، تسجیل و حواله با اعمال نظارت مالی دانسته است و لذا اطمینان از رعایت مراحل خرج یکی از ابعاد نظارت مالی به شمار می‌آید. از سوی دیگر می‌توان نظارت مالی ذیحسابان را به عنوان بخشی از سیستم کنترل داخلی دولت تلقی نمود. یک سیستم کنترل داخلی بایستی در برگیرنده سیاست‌ها، رویه‌ها، وظایف، فعالیت‌ها و جنبه‌هایی باشد که در مجموع به حصول اطمینان معقول نسبت به حفظ منابع و دارایی‌ها در برابر اتلاف، تقلب و سوء استفاده، کارایی و اثربخشی عملیات، کیفیت گزارشگری مالی و رعایت قوانین و مقررات مربوط و سیاست‌های داخلی کمک کند. بر این اساس اطمینان از کیفیت گزارشگری مالی

مستلزم بکارگیری فرآیندها و نگهداری مستندات مناسب جهت انتقال اطلاعات قابل اتکا، مربوط و به موقع است. بنابراین به نظر می‌رسد تعیین چارچوب اسناد قابل قبول برای پرداخت‌های دستگاه‌های اجرایی و ایجاد ثبات رویه در نظارت قبل از خرج از بعد ارتقای کیفیت گزارشگری مالی و رعایت قوانین مربوط می‌تواند موجب بهبود ساختار کنترل داخلی دولت شود و از هرگونه اعمال سلیقه شخصی جلوگیری نماید. در ماده (۹۴) قانون محاسبات عمومی کشور، وزارت امور اقتصادی و دارایی را مکلف به ایجاد ثبات رویه در اعمال نظارت قبل از خرج با رعایت قوانین و مقررات نموده است. بر این اساس ارائه چارچوبی مرجع برای قضاوت و ایجاد مبنایی قابل اتکا برای اعمال نظارت مالی ضروری به نظر می‌رسد. در این میان دستورالعمل‌های حسابداری دولتی که بر اساس ماده (۱۲۸) قانون محاسبات عمومی کشور، توسط معاونت نظارت مالی تهیه و تنظیم گردیده است به واسطه ایجاد امکان کنترل و نظارت دقیق تر از اهمیت ویژه‌ای برخوردار می‌باشد. بر اساس آنچه گفته شد مجموعه حاضر بر آن است تا چارچوبی را برای ارائه هر چه بهتر صورت‌های مالی و در جهت ارتقای کیفیت گزارشگری مالی فراهم کند. در پایان جا دارد از زحمات جناب آقای سید ابوالفضل فاطمی زاده معاون محترم وزیر و خزانه دار سابق کل کشور و کلیه مدیران کل، معاونین کل، روسای گروه‌های حسابرسی، حسابرسان ارشد و حسابرسان اسبق اداره کل هماهنگی و تلفیق حسابها و روش‌های حسابداری؛ آقایان سید حسین حسینی عراقی، سید عباس مهاجرانی، باقر فرشیم راد، محسن برزوزاده مدیر کل هماهنگی و تلفیق حسابها و روشهای حسابداری، مهدی بنانی، محمد رضا مهدیفر، تقی مشکین فام، و سید مصطفی موسوی، علی فعال تبومی معاونین کل، علی صبایی رییس گروه طراحی و تدوین روشهای حسابداری و حسابرسی دولتی، حاتم مریم سپردار، مهرنوش فرقانی، معصومه مرزبان، ابوذر ابراهیمی و کلیه عزیزان و همکاران، به دلیل زحمات بی شایبه ایشان در تدوین این مجموعه تقدیر و تشکر نمایم. از آنجا که هر مجموعه‌ای دارای مزایایی بوده، ممکن است دارای نارسایی‌هایی نیز باشد. لذا با توجه به اینکه مجموعه حاضر را می‌توان جزء معدود مجموعه‌هایی به این سبک در حوزه حسابداری و حسابرسی دولتی به شمار آورد؛ اعتقاد داریم این مجموعه نیز خالی از ایراد نخواهد بود. بنابراین از کلیه صاحب نظران و استفاده کنندگان محترم استدعا دارد جهت بهبود مجموعه حاضر چنانچه اصلاحات و پیشنهادهاتی به نظرشان می‌رسد هدایت و راهنمایی فرمایند.

سید رحمت اله اکرمی

معاون نظارت مالی و خزانه دار کل کشور